

тоя начинъ да могатъ да развиятъ една по-широка дейность за просвѣтяването на националното самосъзнание на нашия народъ. По много причини тая благородна идея тогава не е могла да добие никакви практически резултати. По-късно, презъ 1901 г. Т.-Пазарджишкото читалище „Виделина“ издада своя „годишникъ“, въ който е помѣстена една статия отъ г. Мумджиевъ подъ надсловъ: „Читалищата у насъ и другаде“. Въ края на статията си г. Мумджиевъ повдига въпроса за обединението на читалищата въ една организация, та по тоя начинъ да заздравятъ своето сѣществувание. Тая организация да се намира подъ покровителството и ръководството на „Книжовното д-во“ въ София. По-късно, презъ 1906 г. г. Дяковичъ, директоръ на пловдивската народна библиотеката, напечатана своя статия въ сп. „Училищенъ прегледъ“ за състоянието на читалищата въ пловдивски окръгъ. Въ края на статията си като посочва оная индеферентность, що проявяватъ различнитъ правителства у насъ спрѣмо успѣшното развитие на читалищата, подхвърля идеята за едно обединение на всички библиотечни и читалищни деятели, които да си поставятъ за целъ да положатъ всички грижи и усилия за стабилизирането на читалищата, подобрене тѣхната участъ и откриване нови такива.

Презъ миналата година въпросътъ за едно съюзяване на читалищата се разисква главно въ вестниците, подигна се въ вестникъ „Камбана“, подѣ се отъ другитъ вестници, обаче, нигде не се появи едно по-обстойно разглеждане на тоя въпросъ, като изключимъ статитѣ, що се напечатиха въ сп. „Книжовникъ“. Когато въ гр. Сливенъ читалище „Зора“ празнува своя 50 годишенъ юбилей, една група, състояща се главно отъ стари и заслужили членове на това читалище, излъзе съ единъ позивъ къмъ всички читалища и културно-просвѣтителни д-ва, въ който съобщаваше, че идеята за едно обединение на читалищата е назрѣла, конструира се „времененъ комитетъ“ и доброволно пое да извърши всичката оная подготвителна работа за реализирането на тая благородна инициатива и свика по своя инициатива и съгласие на отзовалитѣ се на неговата покана читалища, настоящи конгресъ. Позивътъ на „временния комитетъ“ имѣ голѣмъ успѣхъ. Заговори се за „съюзъ на читалищата“, нашата преса се отзова одобрително, нѣкои списания („Наблюдатель“, „Просвѣта“, „Българска сбирка“ и „Демократически прегледъ“), сжщо ласкаво посрещнаха тая идея. Инициаторитѣ на „читалищното съюзяване“ можаха да популяризиратъ идеята и, както вече виждате, тука се събраха повече отъ 100 делегати, които да турятъ основитѣ на една нова културна организация — „съюзъ на читалищата“.

Преди да говоря върху самата сжщность на въпроса, азъ ще си позволя, разбира се, съ ваше съгласие, едно малко отклонение. Ще очертая бѣгло какъ се родиха читалищата у насъ, какъ се развиваха и ще дойда до тѣхното положение днесъ, за да посоча нуждата и голѣмитѣ ползи отъ еднo обединение на всички читалища въ единъ общъ съюзъ.

Заживѣли далечъ, презъ време на нашето тъмно минало, презъ днитѣ на робството, тѣ сж играли голѣма роля въ умственото и културно повдигане на населението. Нашитѣ читалища по онова време, макаръ малко на брой, сж били гнѣзда на просвѣта и култура. Около тѣхъ сж се движили всичкитѣ ония наши добри съотечественици, които отпосле взеха живо участие въ революцията, въ борбата за нашата свобода.

Доиде освобождението и за читалищата настѣпи единъ по-благоприятенъ моментъ за развитие. Повечето отъ старитѣ читалища продължиха своето сѣществувание. Презъ първитѣ дни на нашата свобода, въ вихъра на новонастѣпилния воленъ животъ, когато на интелигенцията предстоеше огромна културтрегерска работа, читалищата почнаха да никнатъ и въ онѣзи краища,